

TIL REGERINGEN

Diskussionsoplægget blev drøftet på mødet i Det Økonomiske Råd den 31. maj 2005. Det følgende er et resume af drøftelserne, delt i to afsnit. Første afsnit omhandler konjunktursituationen og den generelle økonomiske politik. Andet afsnit omhandler temaerne om velfærdsstaten og overførselssystemet. Ud over bemærkningerne på mødet er der på siderne 319-353 skriftlige indlæg fra en række rådsmedlemmer.

Formandskabet orienterede om, at efterårets rapport forventes at indeholde to specialanalyser. En analyse af transportsektoren og en om konkurrenceforhold.

Konjunktursituationen og den aktuelle økonomiske politik

Formanden for Dansk Arbejdsgiverforening var enig i, at den nuværende gunstige konjunktursituation i dansk økonomi med relativt høj vækst og stigende beskæftigelse er velegnet til reformer. Han bemærkede desuden, at stigende beskæftigelse kombineret med færre personer i offentlig forsørgelse er væsentlig for den finanspolitiske holdbarhed.

Formanden for Landsorganisationen kunne overordnet set tilslutte sig prognosen for den danske økonomi de kommende år. Han bemærkede dog, at en økonomisk vækst næste år på under 2 pct. er lavt, og at en vækst i denne størrelsesorden ikke kan betegnes som højkonjunktur. Formanden for LO delte vurderingen af, at den nuværende gunstige konjunktursituation giver et godt grundlag for strukturreformer på arbejdsmarkedet. Endelig var han enig i, at offentlige investeringer er det bedste instrument, hvis der opstår behov for at føre ekspansiv finanspolitik.

Formanden for Finansrådet delte synet på udviklingen i den danske økonomi og udtrykte bekymring angående presset på de offentlige udgifter som følge af strukturreformens gennemførelse. Han var enig i vurderingen af den internationale økonomi, men delte ikke forventningen om en svæk-

kelse af dollaren. Formanden fandt det glædeligt med den velafbalancerede beskrivelse af udviklingen i boligpriserne. Han var enig i, at offentlige investeringer er den mest oplagte konjunkturpolitiske regulator, og tilsluttede sig forslaget om en afskaffelse af den særlige pensionsordning (SP). Han delte bekymringen angående målretning af offentlige forskningsmidler og mente ligeledes, at det er vigtigt med betydelig erhvervsmæssig medfinansiering. Desuden udtrykte han enighed i, at opgangstider er det rette tidspunkt for reformer, og at der er betydelige udfordringer som følge af globaliseringen.

Formanden for Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd var enig i, at der ikke er behov for at stimulere den danske økonomi ved finanspolitiske tiltag, idet der skal være fokus på den finanspolitiske holdbarhed. Hun fandt dog, at en del af overskuddet på de offentlige finanser i 2004 bør anvendes i forbindelse med kommunesammenlægningerne.

Repræsentanten fra Dansk Industri delte opfattelsen af konjunkturforløbet, men ville ikke skjule, at DI er bekymret over betalingsbalanceudviklingen og betvivler, om det er muligt at fortsætte den igangværende udvikling baseret på stærk indenlandsk efterspørgsel og svag eksport. Han udtrykte enighed i, at tidspunktet for reformer er det rigtige, jf. udviklingen i Frankrig og Tyskland, og fandt desuden, at der ikke er grund til at anvende SP til at føre konjunktur- eller pensionspolitik. I stedet bør fornuftige reformer gennemføres. Han var enig i, at man ikke skal dirigere forskningen, og betonedede vigtigheden af grundforskning, men fandt det omvendt ikke problematisk at prioritere en mindre del af forskningen i forhold til strategiske indsatsområder med henblik på at styrke konkurrenceevnen.

Finansministeriets departementschef bemærkede, at der kun er små nuancer mellem de konjunkturvurderinger, der er blevet fremlagt i de seneste par uger. Prognoserne peger på pæn vækst, fald i ledigheden, sunde offentlige finanser, men også vigende betalingsbalance. Sidstnævnte forhold skal man være opmærksom på, da erfaringen viser, at det tager lang tid at rette op på underskud. Han var glad for den posi-

tive udvikling i beskæftigelsen, der har været siden vedtagelsen af forårspakken. Den gunstige konjunktursituation giver et bedre grundlag for at diskutere de langsigtede udfordringer. Han understregede, at der aktuelt ikke er grund til at stimulere aktiviteten, og advarede mod for store samlede udgiftsstigninger i forbindelse med kommunesammenlægningerne. Han hæftede sig også ved de store offentlige overskud på omkring 2 pct. af BNP i prognoseårene. Hvis overskuddene er tilsvarende store i de følgende år, ligger vi pænt i forhold til målene i 2010-planen.

Præsidenten for Landbrugsraadet var bekymret over svækkelsen af den danske konkurrenceevne. Han pointerede, at et eventuelt fald i huspriserne ikke kun påvirker den indenlandske efterspørgsel, men et husprisfald i udlandet vil desuden svække den allerede svage danske eksport. I relation til de høje energipriser fandt præsidenten anledning til at nævne, at det må betegnes som dobbeltbeskatning, at der nu er CO₂-kvoter og CO₂-afgifter. Præsidenten støttede forslaget om afskaffelse af SP. Han udtrykte enighed i, at der ikke er sikre metoder til at udpege strategiske forskningssatser, men mente, at der skal være plads til at satse i den anvendelsesorienterede forskning.

Formanden for Dansk Metal tvivlede på holdbarheden af opsvinget i Danmark. Han pegede på de usikre internationale konjunkturer og stagnationen i Tyskland, og at det smitter af på den danske industrieksport. Sidste år mistede industrien 15.000 arbejdspladser. Han mente, at ECB bør sænke renten som anbefalet af OECD, og vurderede, at det også vil gavne dansk industri. Herudover fastslog formanden for Dansk Metal, at regeringen bør iværksætte tiltag, der hurtigt sikrer folk ny beskæftigelse, så de kan bevare tilknytningen til arbejdsmarkedet og holde deres kompetencer intakte. Det stiller især krav til en massiv uddannelsesindsats.

En af de særligt sagkyndige, Hans E. Zeuthen, kvitterede for formandskabets analyse af risikoscenarier over effekterne på dansk økonomi af finanspolitiske stramninger i USA med henblik på at genoprette underskuddene på USA's betalings- og budgetbalance. Han fandt dog, at gennemslaget på dansk økonomi i modelberegningerne synes utrovær-

digt lille. Hvis beregningerne er korrekte, bemærkede han, behøver man fremover ikke at bekymre sig ret meget over udviklingen i den amerikanske økonomi. Han erklærede sig i øvrigt enig i, at man skal passe på med selektiv forskningspolitik.

Økonomi- og Erhvervsministeriets departementschef var enig i vurderingen af den økonomiske situation, men han var bekymret for den lave vækst i eksporten på kort sigt og dermed for betalingsbalanceudviklingen. Han fandt analysen af boligmarkedet velafbalanceret. Analysen har det klare budskab, at de bagvedliggende faktorer kan forklare udviklingen i kontantpriserne. Han var enig i, at innovationerne på realkreditmarkedet har påvirket huspriserne. De nye lånemuligheder kan have øget risikoen for nogle boligejere, men samtidig har de mere fleksible låneformer gjort det lettere og billigere at klare kriser. Departementschefen var enig i, at man med forsigtighed skal målrette forskningen. Han understregede, at kvaliteten af forskningen er vigtig, og han fandt, at det er væsentligt at sikre samspillet mellem erhvervslivet og den strategiske forskning.

Formanden for Dansk Handel & Service hæftede sig ved opjusteringen i væksten i det private forbrug og vurderede, at udviklingen i resten af 2005 fortsat tegner særdeles positivt trods en vis opbremsning i årets første kvartal. Han fandt, at der er behov for reformer for at fastholde konkurrenceevne og velfærdsniveau, og han var enig i, at tidspunktet for gennemførelsen af reformer er optimalt nu og i de kommende år, fordi økonomien er i fremgang. Han var enig i, at regeringen bør sætte længere mellemfristede mål end den nuværende 2010-plan, og henviste til den netop lancerede vækststrategi "Forretningsplan Danmark", som giver Dansk Handel & Services bud på, hvad Danmark skal leve af i 2020. Han delte bekymringen over den målrettede styring af de offentlige forskningsmidler mod enkelte virksomheder og brancher, bl.a. ved etablering af den højteknologiske fond. Han mente, at ensidig fokus på højteknologi vil være at spille hasard med Danmarks fremtid. For det første kan satsning på højteknologiske nicheområder vise sig ikke at være værdiskabende. For det andet risikerer vi ikke at kunne omsætte ny teknologi til arbejdspladser

og vækst. Endelig er erfaringerne med at være ”first mover” inden for højteknologi relativt dårlige. Formanden for Dansk Handel & Service anbefalede, at forskningen udbredtes til at dække hele værdikæden fra udvikling og ideskabelse over design og fremstilling til markedsføring.

Formanden for Handel, Transport og Serviceerhvervene kunne tilslutte sig vurderingen af konjunktursituationen. Han var enig i, at der i øjeblikket ikke er nogen konflikt mellem det korte og lange sigt, hvilket bør benyttes til at gennemføre reformer med henblik på at øge arbejdsudbuddet. I den forbindelse er det relevant at fremsætte målsætninger for det mellemlange sigt, f.eks. i form af en 2015-plan. Han bemærkede, at der er styr på udviklingen i det offentlige forbrug, hvilket bl.a. må tilskrives den disciplinerende virkning af skattestoppet.

En af de særligt sagkyndige, Ellen Andersen, udtrykte bekymring angående det faldende overskud på betalingsbalancen. Efterårsprognosen viste, at udlandsgælden ville være væk i 2007. Siden er der tabt 100 mia. kr. Det kan derfor være interessant at vurdere, hvad opsvinget har betydet for udenlandsgælden.

Formanden for Håndværksrådet glædede sig over formandskabets vurdering af, at opsvinget vil vare nogle år endnu. Han kunne bekræfte, at det også er vurderingen blandt Håndværksrådets medlemmer. Han pegede dog på, at det er et problem for mange virksomheder, at væksten er så beskeden i euroområdet, især Tyskland. Han var også bekymret over de meget store stigninger i kontantpriserne og foreslog formandskabet i en kommende analyse at sætte fokus på risikoen for faldende huspriser. Formanden tilsluttede sig anbefalingen af at afskaffe SP-bidraget og vurderede, at genindførelse af bidraget nok vil blive opfattet som en slags skattestigning.

Formanden for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd erklærede sig grundlæggende enig i konjunkturvurderingen, men rejste samtidig spørgsmålet om, hvor lang tid opsvinget kan drives af den indenlandske efterspørgsel. Han undrede sig endvidere over den forventede stigning i den lange tyske

rente. Angående forskningspolitikken bemærkede han, at Danmark er langt fra at opfylde Barcelona-målsætningen, og at den offentlige andel ikke er steget.

Den administrerende direktør for Kommunernes Landsforening fokuserede på oplæggets kommentarer vedrørende kommunalreformen. Han understregede, at kommunerne er underlagt en stram styring på indtægtssiden som følge af skattestop og den supplerende aftale mellem regeringen og KL i februar. Derfor mente han ikke, at serviceniveauet i sammenlagte kommuner vil stige til højeste fællesnævner. Desuden nævnte han, at de kommende sammenlægningsudvalg, der vælges i november, har indsigelse over for beslutninger truffet af de siddende kommunalbestyrelser. Endelig bemærkede han betydningen af indenrigsministerens godkendelsesbeføjelse vedrørende større anlæg i kommunerne inden sammenlægningerne.

Formandskabet konstaterede, at der generelt var enighed om konjunkturerne. Mange rådsmedlemmer havde kommenteret på overvejelserne vedrørende forskningspolitikken, og formandskabet fandt, at meningene lå relativt tæt på hinanden. Der er risici forbundet med at satse på snævre områder. Det er vigtigt at sikre høj kvalitet og konkurrence i forskningen, hvilket kan opfattes som et argument mod at satse på for snævre områder. I relation til modelberegningerne af en lavere amerikansk vækst gjorde formandskabet opmærksom på, at den begrænsede virkning af en amerikansk finanspolitisk stramning hænger sammen med, at der er indbygget en modvirkende pengepolitisk reaktion, og at resultaterne er angivet efter seks år. I relation til kommentaren om udgiftspresset i forbindelse med kommunesammenlægningerne understregede formandskabet, at bemærkningerne i rapporten alene har til hensigt at beskrive en risiko for, at kommuner med et højt udgiftsniveau bliver retningsgivende i de nye sammenlagte kommuner.

Indkomstoverførsler og velfærdsstaten

Formanden for Dansk Arbejdsgiverforening sagde, at det er afgørende, at der kommer flere i beskæftigelse. Han var enig med formandskabet i, at det nu er et godt udgangs-

punkt at gennemføre velfærdsreformer, og var enig i anbefalingen af at afskaffe efterlønnen. Et stop for tilgangen til efterløn vil både give en markant forøgelse af arbejdsstyrken og en betydelig varig forbedring af de offentlige budgetter. Efterlønsordningen tjener ikke længere sit oprindelige formål. Han mente endvidere, at en fælles ledetråd for velfærdsreformer skal være, at det altid skal kunne betale sig at arbejde, og fandt, at der er grund til at harmonisere ydelserne for alle ledige, ændre compensationen ved ledighed og nedtrappe ydelserne henover ledighedsforløbet. Formanden for DA fandt endvidere, at det også vil være hensigtsmæssigt at ændre den nuværende velstandsregulering til en prisregulering. Han var meget uenig i formandskabets forslag på arbejdsskadeområdet. Forslagene fremsættes uden bagvedliggende analyser. Formandskabet har her genbrugt forslag fra tidligere, og forslagene er øjensynligt baseret på spekulationer om arbejdsgivernes indsats snarere end på faglige analyser. Virksomhedernes udgifter til arbejdsskade er uden sammenligning den hurtigst voksende skat på arbejdskraft. Arbejdsgiverne betaler over 4 mia. kr. til skadesystemet hvert år. Dertil kommer 26 mia. kr. til sygeløn og sygedagpenge. Der er allerede i det nuværende system kraftige incitamentter for arbejdsgiverne til at forbedre arbejdsmiljøet på virksomhederne. Formanden for DA mente, at formandskabets forslag vil være den sikre måde at forringe virksomhedernes konkurrenceevne yderligere, og at det vil blokere for virksomhedernes tilskyndelse til at ansætte personer med nedsat arbejdsevne.

Formanden for Landsorganisationen mente, at der ikke i rapporten er tilstrækkeligt empirisk belæg for formandskabets påstand om, at løn under sygdom har øget sygefraværet. Han fandt endvidere, at de konklusioner, der er draget ud fra de empiriske analyser af helbredsforholdene for efterlønsmodtagere sammenlignet med de erhvervsaktive, er tendentiøse, og at skønnet for hvor mange, der alternativt vil overgå til førtidspension, hvis efterlønnen bliver afskaffet, er undervurderet. Forslaget om at afskaffe fleksydelsen for dem over 60 år, hvis efterlønnen afskaffes, fandt han besynderligt. Afvejningen af de positive gevinster ved efterlønsordningen mod de negative konsekvenser for arbejdsudbud og skatteindtægter er i sidste ende politisk og kan ikke fore-

tages af økonomer. Han var ikke enig i, at der er behov for en større revision af dagpengesystemet. Ægtefælleafhængigheden i kontanthjælpssystemet er problematisk, men det problem kan løses uden vidtrækkende reformer. Det fremsatte forslag vil indebære en omfordeling fra de fattige ledige til de rige ledige. Han kunne ikke anbefale at indføre et medborgerkontosystem, fordi det vil være administrativt tungt og give en markant større ulighed. Beskæftigelseseffekterne af indførelsen af medborgerkonti er meget usikre, og der er andre metoder, der kan tages i anvendelse for at øge beskæftigelsen. Alt i alt fandt formanden for Landsorganisationen, at rapportens forslag var dybt bekymrende.

Formanden for Finansrådet var enig i, at det er en fordel at gennemføre reformer i en opgangskonjunktur. Han hilste det velkomment, at der sættes fokus på omfanget af indkomstoverførsler. Hele overførselssystemet bør reformeres på en gang. I rapporten behandles en del tabuemner, som det er tiltrængt at få belyst. Formanden var enig i forslaget om at afskaffe efterlønnen og syntes, at forslaget om medborgerkonti er et friskt pust i debatten. Han fandt, at forslaget indeholder en korrekt incitamentsstruktur og introducerer en slags brugerbetaling ved at benytte indkomstoverførsler. Formanden for Finansrådet fandt det dog ikke korrekt at argumentere for, at marginals-katten sænkes ved indførelse af en medborgerkonto. Det skyldes blandt andet, at der går en lang periode, inden man modtager den opsparede sum. Endvidere skal man have en tro på, at beløbet udbetales fuldt og ikke modregnes i andre ydelser. En tro, der kan svækkes set i perspektiv af den meget lange tidshorizont, systemet fordrer. Problemet med de meget høje marginalskatter henstår efter formandens vurdering derfor uløst.

Formanden for Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd mente ikke, at karenstage er vejen frem for at nedbringe sygefraværet. Derimod er forebyggelse af stress og bedre ledelse forhold, der kan nedbringe både det kort- og langvarige sygefravær. Nedsættelse af revalideringsydelsen er heller ikke hensigtsmæssig, men der bør i højere grad sættes på uddannelsesrevalidering. Hun var ikke enig i formandskabets vurdering af, at det er andre grupper end dem

med stor risiko for at overgå til førtidspension, der ansættes i fleksjob, men fandt, at det er problematisk, at antallet af ledige fleksjobbere er steget eksplosivt. Hun var enig i målsætningen om at hæve tilbagetrækningsalderen, men en ensidig fokusering på økonomiske incitamer i forhold til efterløn risikerer at indebære, at målet forfejles. Efterlønsordningen er en rettighedsbaseret ordning baseret på indbetaling af et forsikringsbidrag og ikke målrettet nedslidte på arbejdsmarkedet. Derfor giver det ikke mening at indføre et anciennitetskrav på 40 år som et forsøg på at målrette ordningen mod personer, der ud fra et transkriterium har behov for at trække sig tilbage fra arbejdsmarkedet. Bestræbelser på at forøge arbejdslivets længde skal tage afsæt i en bred vifte af initiativer, der mindsker stress og nedslidning og gør arbejdslivet mere attraktivt for den enkelte. Hun mente ikke, at problemer i kontanthjælpssystemet skal løses i dagpengesystemet. De manglende incitamer til at finde beskæftigelse for ægtepar, der modtager kontanthjælp, bør løses særskilt. Hun var ikke overbevist af argumenterne for medborgerkonti og mente, at de ordninger, der indgår i medborgerkonti, primært gavner de højtlønnede, rammer kvinderne, de syge og de ledige, hvilket er uacceptabelt i forhold til de grundlæggende værdier i vores samfund.

Repræsentanten for Dansk Industri fandt det glædeligt, at kapitlet om medborgerkonti peger på behovet for at styrke incitamerne til at arbejde ved at sænke marginalsatserne og mindske trækket på en række overførselsindkomster. De positive virkninger af forslaget forudsætter imidlertid en betydelig tillid til, at overskuddene faktisk bliver udbetalt. Han var derimod stærkt uenig i forslagene om at hæve arbejdsgivernes udgifter i forbindelse med arbejdsskader i form af øgede bødestrafte og øget differentiering af arbejds-skadepræmierne. anbefalingerne synes ikke at bygge på analyser og afspejler en manglende forståelse for arbejds-skadeområdets kompleksitet.

Finansministeriets departementschef fandt, at der er mange interessante og nyttige analyser i rapportens kapitler om det danske overførselssystem. I foråret 2006 vil regeringen fremlægge sin plan, og i udarbejdelsen af den vil bl.a. Velfærdskommissionens og formandskabets analyser indgå.

Præsidenten for Landbrugsraadet mente, at ideen med medborgerkontosystemet er interessant, men at systemet næppe kan gennemføres i praksis. Han fremførte, at der kunne være problemer ved medborgerkonti i en tid, hvor arbejdskraften bevæger sig over landegrænser som følge af den stigende globalisering. Han efterspurgte et system, som mere direkte tager hensyn til arbejdskraftens fri bevægelighed. Med hensyn til en forøgelse af arbejdsgiveres bøder for overtrædelse af arbejdsmiljøloven og større medfinansiering af de samfundsmæssige omkostninger ved arbejdsskader, støttede præsidenten for Landbrugsraadet indvendingen fra Dansk Industri om, at arbejdsgivernes udgifter til forsikring er steget meget. Han mente desuden, at en genindførelse af en karensdag kunne være en god ide.

Forbundsformanden for Dansk Metal fremførte, at han var åben over for en diskussion af løsningen på velfærdsproblemerne som følge af den demografiske udvikling, herunder en debat om efterlønsordningen. Dog skal der være en værdig ordning for de ældre på arbejdsmarkedet, som bliver ledige, og ændringer af efterlønnen skal annonceres i god tid.

En af de særligt sagkyndige, Hans E. Zeuthen, var ikke enig i diskussionen af, om der er sket et skift i danskernes holdning til brug af offentlige ydelser. Han fandt det ikke dokumenteret eller sandsynliggjort, at der ikke er sket et skift i disse holdninger. Han konstaterede endvidere, at antallet af personer med svag tilknytning til arbejdsmarkedet i henhold til tabel III.I er vokset med små 60.000 personer mellem 1995 til 2003. Dette understreger, at presset på velfærdsstaten ikke blot kommer fra demografien. Han ønskede til sidst at fremhæve "jernloven" med hensyn til skattebyrden. Skattebyrden kan kun sænkes på en af to måder, nemlig gennem en forøget arbejdsindsats, hvorved den samlede kage bliver større, eller ved at mindske udgifterne til overførslerne. Han gjorde klart, at man ikke kan lempe skatterne uden, at det vil gøre ondt på nogen. Han fandt ikke, at forslaget om medborgerkonti i kapitel VI bryder med denne konklusion.

Økonomi- og Erhvervsministeriets departementschef fandt analyserne af indkomstoverførslerne interessante. Han kunne dog ikke gå ind i en nærmere stillingtagen til forslagene. Det vil først kunne ske, når Velfærdskommissionens rapport foreligger. Der er også foretaget en interessant analyse af medborgerkonti, men han var enig med en række andre rådsmedlemmer i, at fordelene ved medborgerkonti formentlig mere effektivt kan opnås med andre instrumenter. Han mente, at virkningen af at lade arbejdsgiverne betale en større del af de samfundsøkonomiske omkostninger ved nedslidning er mere kompleks end beskrevet i rapporten. Komplexiteten skyldes bl.a., at der ikke behøver at være nogen klar sammenhæng mellem nedslidningen og arbejdsforholdet hos den nuværende arbejdsgiver, og derfor kan det være u hensigtsmæssigt at pålægge denne arbejdsgiver de dermed forbundne omkostninger.

Formanden for Handel, Transport og Service mente, at rapporten desværre udtrykker samme holdning, som gennemsyrrer den danske arbejdsmiljøpolitik generelt, nemlig at ulykker især skyldes arbejdsgiveren. Det vil være helt urimeligt at pålægge arbejdsgiverne yderligere omkostninger på dette område. Han stillede også et stort spørgsmål ved medborgerkontosystemet. Systemet må være uændret i ganske lange perioder, hvis befolkningen skal tro på det. Erfaringerne viser, at velfærdsområdet er genstand for ganske markante reformer over tid. Til en tidligere kommentar fra en af de særligt sagkyndige, Hans E. Zeuthen, bemærkede han, at en del af den binding, der er på udviklingen i de samlede udgifter, kunne imødegås ved at øge den offentlige sektors produktivitet. Der er et betydeligt uudnyttet potentiale på dette område.

Formanden for Fagligt Fælles Forbund henviste til Gunnar Myrdals bog fra 1928, der beskriver, at økonomi også er politik. Formanden fandt diskussionsoplægget bekymrende for tilliden til vismandsinstitutionen. Der er for mange eksempler på småfejl. For eksempel nævnes i diskussionsoplægget, at indkomstoverførslernes andel af BNP er steget fra 1960 til 2003, men det nævnes ikke, at andelen har været næsten uændret fra 1980 til 2003. Der er for mange udokumenterede påstande. Det er ærgerligt. Diskussionen om, at

ledige ikke søger job, er en urimelig generalisering. Mange mister meget ved ledighed. Men et vigtigere spørgsmål er, om der er et arbejdsmarked for de ledige. Hvis der ikke er det, hjælper incitamentet ikke. Arbejdspladser hos B&O, Lego og inden for forarbejdningen af fødevarer flytter til udlandet. Der er behov for at finde arbejdspladser til danskerne.

Formanden for Dansk Handel & Service støttede anbefalingen om at afskaffe efterlønnen - gerne så personer under 50 år i dag ikke kan opnå efterløn. Han kunne også støtte forslaget om en omlægning af dagpengesystemet. I forhold til kapitlet om medborgerkonti fandt formanden for Dansk Handel & Service det forfriskende med nye vinkler i debatten. Han mente, at et medborgerkontosystem indebærer et brud på velfærdsstatens afkobling mellem ydelserne og deres betaling. Han støttede derfor yderligere forskning i medborgerkonti, idet systemet betyder lavere skat, mindre træk på overførsler og en større sammenhæng mellem benyttelse af ordninger og betaling af dem. Han nævnte også, at Dansk Handel & Service i deres "Forretningsplan Danmark" arbejder med lignende tanker. Konkret foreslås, at der oprettes en Personlig Kompetence Konto til hver person på arbejdsmarkedet for at øge medarbejdernes opkvalificering via efteruddannelse mv.

En af de særligt sagkyndige, Ellen Andersen, påpegede, at der kan ske en forskelsbehandling af mænd og kvinder i forslaget om medborgerkonti, især fordi barselsorlov indgår i systemet. Det er ikke analyseret, hvordan forskellen på trækket på kontiene for mænd og kvinder påvirker incitamenterne. I relation til figur IV.12, der viser beskæftigelses- og erhvervsfrekvenser for 55-64-årige i OECD-landene, fandt hun det problematisk at drage håndfaste konklusioner. Hun mente, at det eneste, figuren reelt viser, er, at ledighedsprocenterne er små og positive.

Formanden for Håndværksrådet indledte med at takke for en interessant rapport med fokus på velfærdsemner. Han medgav formandskabet, at et vigtigt fokus er ændringen i efterspørgslen efter arbejdskraft i en globaliseret verden, hvilket efter hans opfattelse skal imødekommes gennem

uddannelse og nytænkning. Han fandt det vanskeligt at implementere et forslag som medborgerkonti, men kunne godt lide ideen om, at man belønnes, hvis man fravælger en offentlig ydelse, og fandt det fornuftigt, at man kunne spare op til egen pension, når man yder en ekstra indsats. Han mente, at man godt kunne afskaffe efterlønnen over en passende årrække, da folk under 50 år næppe har planlagt tilværelsen efter, de er fyldt 60 år. Hans sidste bemærkning blev knyttet til konklusionen om sygdom og erhvervsskader i kapitel III. Det er i praksis meget svært at knytte den enkelte virksomheds betaling til sygdom og erhvervsskade tæt sammen med hændelser i den enkelte virksomhed. Han mente derfor ikke, at man kan knytte virksomhedernes betaling til sygdom og erhvervsskade så tæt til de samfundsmæssige omkostninger, uden det vil svække virksomhedernes incitament til at ansætte svage medarbejdere. Han fandt, at vi skal være påpasselige, da det ellers kan ødelægge den danske flexicurity model.

Formanden for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd undrede sig over, at der i kapitlet om efterløn ikke er en diskussion af pensionsalder eller tilbagetrækningsalder til trods for den glædelige nyhed, at vi lever længere. Han undrede sig også over, at stigningen i de offentlige udgifter til overførsler fra 1960 til 1980 ikke er søgt forklaret. Efter hans mening skyldtes den bratte stigning fra 1960 til 1980 kvindernes indtrædelse på arbejdsmarkedet, som medførte, at en stor andel af befolkningen blev flyttet fra privat til offentlig forsørgelse. Han påpegede endvidere, at høje dagpengesatser er en central del af den danske flexicurity model. Han fandt forslaget om medborgerkonti meget spændende, men mest en akademisk øvelse. Tendensen de sidste mange år har været en øget individualisering af samfundet, hvorfor medborgerkonti i givet fald ikke bør knyttes til familien, men være individuelle. Analysen savnede efter hans opfattelse også en kønsdimension, da de medtagne ydelser i høj grad vil ramme kvinder. Formanden for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd fandt også efterlønskapitlet interessant, men syntes, at overvejelserne omkring samspillet mellem ledighed og tilbagetrækningsalder godt kunne have været uddybet, og han savnede overvejelser om, hvad man kunne gøre for at bryde dette mønster.

Formandskabet var overrasket over det hårde ordvalg fra arbejdsgiverside om rapportens forslag til begrænsning af udstødningen fra arbejdsmarkedet. Rapportens forslag om styrkelse af incitamenterne til begrænsning af nedslidning og arbejdsulykker indebærer ikke, at arbejdsgiverne skal bære de fulde samfundsøkonomiske omkostninger ved arbejdsulykker. Det diskuteres, om omkostningerne kan knyttes tættere til arbejdsgiveren uden, at det nødvendigvis øger de samlede omkostninger for arbejdsgiverne. Det kan f.eks. ske ved at hæve bøderne for overtrædelse af arbejdsmiljøreglerne. Ved ændringer i omkostningsfordelingen mellem det offentlige og arbejdsgiverne skal der ske en afvejning i forhold til fleksibiliteten på arbejdsmarkedet. Til den kraftige kritik fra arbejdstagerside af forslaget om afskaffelse af efterlønnen bemærkede formandskabet, at efterlønsordningen ikke (længere) er en velfærdsordning for de nedslidte eller en ordning, der kan medvirke til at nedbringe ledigheden, hvilket var to centrale argumenter ved indførelsen af efterlønsordningen i 1979. Mange medlemmer har karakteriseret forslaget om medborgerkonti som en interessant, men akademisk tanke. Det centrale i en vurdering af medborgerkonti er, at der ikke findes andre instrumenter, hvor det er muligt at styrke de økonomiske incitamenters både til at trække mindre på overførsler og til at øge beskæftigelsen samtidig med, at ingen bliver dårligere stillet. Analyserne viser, at det især er den bedst stillede del af befolkningen, der får en gevinst, men også personer i den nederste del af indkomstfordelingen opnår overskud.

København d. 13. juni 2005

Jørgen Birk Mortensen Jan Rose Skaksen Peter Birch Sørensen